

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תולדות

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שלשים וארבע לבריאה

תולדות

הכתוב הוא „ונעשה פירות“. ומכיון שהמדובר הוא ב„לנו“ — בבנ״א, שׁ הם יעשו פירות, הכוונה בזה שיפרו בבנים ובנות, ע״ד מ״ש „פרו ורבו גו״.

לאידך גיסא מובן שנדר׳ד אינו דומה להתם:

בפסוק „פרו ורבו גו״ פרשׁי: „אם לא אמר אלא פרו הי' אחד מוליד אחד ולא יותר, ובא ורבו שאחד מו' ליד הרבה“, כלומר שגם על וּלְד אחד מתאים הלשון „פרו“. אבל בנ״ד שׁ „ופרינו“ בא בהמשך ל„כי עתה הרחיב הי' לנו (וכתוצאה מזה)“ ופרינו בארץ, אין מסתבר כלל כי הכוונה היא שׁ „אחד מוליד אחד ולא

א. עה״פ: „ויעתק משם ויחפור באר אחרת ולא רבו עלי“ ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב הי' לנו ופרינו בארץ, מעתיק רשׁי: „ופרינו בארץ“ ומפרש: „כתרגומו: וניפוש בארעא“.

וכתבו המפרשים: בכונת רשׁי: דלכאורה „ופרינו“ הוא לשון עבר, וכיון שאמר „כי עתה הרחיב הי' לנו“, איך יאמר „ופרינו“ — כבר — בארץ? לכן כתב רשׁי שפירושו „ופרינו“ כאן הוא „וניפוש“, בעתיד.

אבל בפשטות אא״פ לומר כן — דהרי מצינו בתורה פעמים הכי רבות: תיבות בלשון עבר והוא״ו שבראשן מהפכתן לעתיד, וא״כ פשוט גם בנ״ד שפי' „ופרינו“ (בוא״ו) הוא שׁ נפרה בעתיד, ואין כאן קושיא, ואין צורך לרשׁי לפרשו (כמו שאינו מפׁ רשׁ בשאר המקומות).

גם צלה״ב: רשׁי מפרש תיבת „ופרינו“ — ולא תיבת „בארץ“ [כי „בארעא“ המועתק ברשׁי — אינו מוסיף ביאור בתיבת „בארץ“], וא״כ למה מעתיק גם תיבת „בארץ“?

ב. הביאור בזה: „ופרינו“ הוא מלשון „פרי“ ופי'

(5) כי זהו בהמשך ל„הרחיב הי' לנו“, חיי מנוחה והרחבה — ולכן סבעי שיהי' „פרו ורבו“.

(6) בראשית א. כב. ובפרשׁי שם. וראה רא״ם, גויא ולבוש האורה שם.

(7) שהכוונה בזה (לא שׁ „פרו“ פירושו שאחד מוליד אחד בפעם א' (אבל במשך הזמן מוליד הרבה), ו„רבו“ מוסיף שאחד מוליד כמה בפעם אחת (כבשׁׁח שם), שהרי אין דיוק זה במשמעות תיבת „רבו“ (ודוחק לומר שההוספה גרמזת רק ביתור תיבת „ורבו“, כיא) שׁ „פרו“ פירושו שׁ „אחד מוליד אחד ולא יותר“ במשך כל ימי חייו ו„רבו“ מוסיף שאחד מוליד (במשך הזמן) הרבה, שעיי' מתרבה.

(8) כי בפשטות פי' הכתוב — שכיון שהיו' כבר הרחיב לנו (אלא שעבר זה הוא עבר הקרוב — „עתה“), ולכן „ופרינו בארץ“ (משא״כ לפי' הרסׁ״ג עה״פ „הרחיב — ירחיב“, אפ״ל שהם ב' ענינים נפרדים — אבל גם לפי' זה „ירחיב“, ופרינו צ״ל בהתאם זל״ו).

- (1) פרשתנו כו, כב.
- (2) בכמה דפוסיים — „תרגומו כו“ (בלא כ״ף). ולהעיר שבדפוס ראשון אין תיבת „כתרגומו“ (וראה לקמן הערה 17), ובדפוס שני חסר כל ד״ה זה.
- (3) רא״ם, גויא ושׁׁ. וראה רע״ב עה״פ.
- (4) בקאפיטל זה עצמו ראה בפסוקים: ג, ד (ג״פ), כד (ב״פ).

וגדלות וכו' יי, וכמ"ש יי, ויגדל האיש וילך הלוך וגדול עד כי גדל מאד. ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר וע" בודה רבה גו' יי.

אמנם עפ"י למה מביאו רש"י בשם התרגום — הו"ל לפרש כן מעצמו מצד הכרח הנ"ל בפשט הכתוב יי?

והטעם ע"ז: ברוב המקומות שכ" תוב בתורה הלשון "פרו" וכיו"ב, מפ" רש התרגום "פשו" וכיו"ב, היינו שלדעת התרגום, גם כשאייירי בהולדת ולדות (— עשיית פירות), יש בזה גם התוכן של "פשיון" (כי ע"ז מת" רבה גם המוליד עצמו). שמזה מובן — לדעת התרגום — שכשהפ"י של "ופרינו" הוא רק ריבוי בעצמו, כב" נדר"ד, אין פ"י זה יוצא מן הכלל לגבי שאר המקומות, כי בכל מקום כלול תוכן זה בפ"י התיבה.

ולכן מציין רש"י להתרגום, ללמדנו,

(14) וראה פ"י הרד"ק עה"פ: ונפרה ונרבה במקנה.

(15) פרשתנו כו, יגיד. וראה פרש"י שם: זבל פרדותיו * של יצחק כו'.

(16) ועפ"י אין הכרח לומר שכחנת הכתוב ב"ופרינו בארץ גו'" היא רק לע" תיד, כי ענין זה ה' גם בעבר, ומ"ש "עתה הרחיב ה' לנו ופרינו וגו'", היו קאי על החלק של העתיד, ואורכה: מוכרח לומר שקאי גם על העבר, כי בעתיד לא מצינו זה במפורש בהיותו "בארץ" (גדל), קודם עלותו לבאר שבע.

(17) וי"ל שגם לפי מ"ש בדפוס ה' ראשון (שארין תיבת "בתרגומי" — ראה הערה 2), מובן שכחנת רש"י להעתיק לשון ה' תרגום, דאל"כ הו"ל "וניפוש בארץ".

(*) ולהעיר (בהרמז שבפרש"י) — ש" פרדה אינה מולידה (ב"ר פמ"א, ו. וראה שם, ה. פליח, ו), ובמילא לא היו לו פירות טהן, כנ"ל בפנים.

יותר, היינו שלא יהי' עקר — כי אין זה "הרחיב" כלל!

ובמילא מובן ש"ופרינו" כאן הוא בדוגמת מ"ש יי, "לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהי' הארץ שממה גו' מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה גו'", שפירוש "תפרה" הוא, שיהיו בארץ הרבה בנ"א. ועד"ז כאן יי פירוש "ופרינו" — "שאחד מוליד הרבה".

אבל עפ"י קשה ביותר: הרי לא היו ליצחק ולרבקה רק שני בנים, יעקב ועשו, ואיך נופל ע"ז לשון "ופרינו" (הבא בהמשך ל"הרחיב") יי?

ולכן פרש"י שאין כוונת "ופרינו" לולדות (כמו "פרו ורבו גו'"), כ"א "וניפוש", וכבר כתב רש"י פ"י תיבה זו עה"פ יי, "שם האחד פישון גו'" פרש"י: "וע"ש שמימיו מתברכין ועו" לין ומשקין את הארץ נקרא פישון, כמו יי ופשו פרש"י, היינו שדבר זה עצמו מתרבה ומתגדל. ועד"ז כאן הכוונה שיצחק בעצמו יהי' בריבוי

(9) משפטים כג, כט"ל.

(10) ואף שענין זה כתוב להלן — אין הכוונה בפנים שהינו למדים פ"י זה משם, כ"א לראי' ולדוגמא שבלה"ק ג"ז נכלל בפ"י "פרו" "ופרינו", אלא שאינו מוכרח. ולכן ניתוספה תיבת "ורבו", ובפרשתנו — מובן הוא כיון שבא בהמשך ל"הרחיב".

(11) ואין לומר שהכונה בזה לדורות הבאים, כמו "לזרעך אתן את הארץ ה' זאת" (לך יב, ז), "את כל הארץ גו' לך אתנה ולזרעך עד עולם, ושמתי את זרעך כעפר הארץ גו'" (שם יג, טו"ז) ועוד כו"כ — כי מקדים "כי עתה הרחיב ה' לנו".

(12) בראשית ב, יא. ומטעם זה אין פרש"י מפרש כלום עה"פ (תזרע יג, ה ועוד) "לא פשה גו'", כי כבר פ"י בברא' שית, שהכוונה — שהדבר מתרבה, (13) תבוק א ת.

פירושו שהוא יפיש אותנו, וקאי על "ה" המובא לפני בכתוב, "וניפוש" פירושו שאנו (מעצמנו) ניפוש, וקאי על יצחק וביתו.

ד. מיינה של תורה שבפרש"י זה: רש"י מעתיק לשון התרגום "וניפוש בארעא" — היינו שבפסוק ישנם ב' ענינים: א) "כי עתה הרחיב ה' לנו" — הו"ע הבא מלמעלה. ב) "וניפוש בארעא" — הו"ע עבודת האדם. ומרמו רש"י שהתכלית של "הרחיב ה' לנו" היא — "וניפוש בארעא", שהאדם יעבוד, תכלית כוונת בריאת העולם והאדם: ע"י הקב"ה ("הרחיב ה'") היא שהאדם ייגע ויעבוד בזה, וכמ"ש "אדם לעמל יולד", ואופן העבודה הוא: "וניפוש בארעא", ש"האדם יעבוד עם העולם ועניניו עד שמגיע לדרגא שהאדם כביכול מוסיף ("וניפוש") על הבריאה כפי שהיא נבראה ע"י הקב"ה — היינו שמגלה אלקות (ע"י תומ"צ) גם במקום כזה שמצד הבריאה אין אלקות בגילוי שם²³. וכמזל²⁴ "נעשה שותף ל-

שאין פ"י זה ("וניפוש") בסוג "ולא מצאתי לו חבר", כי בכל המקומות יש בו תוכן זה.

ג. אולם לכאורה, כללות פ"י זה אינו מוכרח: יש לפרש "וניפוש" הכוונה לולדות (פירות), ואעפ"כ מתאים זה להרחיב ה' לנו, ע"פ מש"כ רש"י כבר בפ' וירא²⁵: "בני בנים הרי הן כבנים", וא"כ אפ"ל שקאי על בני יעקב, שהיו שנים עשר (ודינה²⁶)?

לכן מעתיק רש"י בתחלת פירושו ("ופרינו) בארץ" (ובמילא כותב גם בפירושו — "וניפוש) בארעא") — ובני יעקב הרי לא נולדו בארץ (גרר — וגם לא בארץ ישראל בכלל²⁷), כ"א בחו"ל, ובמילא לא קאי "ופרינו בארץ" עליהם.

עוד יש לדייק בפרש"י זה: למה מעתיק לשון התרגום — הו"ל לכ"חוב "כתרגומו" ותו לא — כמנהגו במקומות רבים, והלומד יראה בתרגום פסוק זה?

והביאור: בתרגום כאן שתי גרסאות: א) ויפשינא. ב) וניפוש. ומעתיק רש"י לשון התרגום ללמדנו שגירסא הנכונה היא "וניפוש" — ואף שאין ענין פירוש רש"י להודיענו גירסת התרגום — כאן ה"ו נפק"מ בפ"י פשוטו של מקרא: "ויפשינא"

(23) ומוכרח כן, כי אם גם זה קאי על "ה" הו"ל "כי עתה הרחיב ה' לנו והפרה אותנו בארץ" (אם הכוונה לעבר — ראה לעיל הערה 16) או "כי עתה הרחיב ה' לנו ויפרה אותנו בארץ" (אם הכוונה לעתיד).

(24) וכמ"ש (בראשית ב, טו) "ויניח חהו בג'ע לעבדה ולשמרה". וראה תיב"ע שם.

(25) איוב ה, ז. וראה סנה' צט, ב. ד"ה אדם לעמל תרפ"ט.

(26) ראה ד"ה גדולים מעשה צדיקים תרפ"ה (ספה"מ קונטרסים ח"ב ע' 914 ואילך).

(27) שבת י, א. קיט, ב. טור או"ח סי' רסח. שו"ע אדה"ו שם ס"א. וראה או"ת להח"מ בראשית ד"ה כל האומר

(18) כ, יב.
(19) ובדוגמת מ"ש (יהושע כד, ג) "וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק".
(20) וראה ג"כ פרש"י וישב לו, לה.
(21) בנוגע לבנימין, ראה פרש"י וישלח (לה, יח): "נולד בארץ כנען". אבל ראה פרש"י ויחי (מח, ז) "ולא הולכת" כי להכניס לארץ. וראה רמב"ן שם. וראה רא"ם, גוי"א, ושיח שם.
(22) כמו שפ' בשתי.

— להרחיב את הפה יי יותר מכפי

(31) ולהעיר שענין זה כתוב במזמור פ"א אל"ף שבתהלים, המורה על הרחבת הפה, כי פ"א מרמז לפה (שבת קד, א, אותיות דר"ע אות פ"א) ופ"א אל"ף מרמז על הרחבה והוספה בהפה. וע"פ המנהג שקיבל אדה"ז מרבו בשם רבו מורנו הבעש"ט לאמר הקאפ' תהלים המתאים למספר * שנותיו ** (קובץ מכ

(*) לדוגמא, כשנמלאו לו י'ג שנה מת' חיל מזמור יד.

(**) ורא"י לחדודי עכ"פ לזה: שני מניי נים במספר (ברכות ט, טע"ב: הני קג * קד הוזיין) מזמורי תהלים: קג (בכל ה' ספרים. וראה מנחת שי לתהלים בהקדמתו), קמז (ירושלמי שבת פט"ז ה"א, מ"ט סופרים פט"ז ה"א, מדרש תהלים מזמור כב) וע"פ מרז"ל (ברכות ט, ב) "אשרי האיש (קאפ' א) ולמה רגשו גוים (קאפ' ב) חזא פרשה הא" — ולפי מנין זה — מזמור "לשלמה משפטיך גוי" הוא מזמור ע"א, וסימונו "כלו תפלות דוד בן ישי", היינו שאמרו דוד כשנסתלק, ודוד נסתלק בן ע' שנה (ב"ר פצ"ו, ד. רות רבה פ"ג, ב. וראה ג"כ במדבר' פ"ד, יב. זח"א קסח, א. וראה ספח"מ להצ"צ קח, ב ואילן).

[ע"י לקמן ע' ד — הוספה לאחר זמן].
וכאן להעיר: הקשו כ"כ ממפרשי הש"ס (ברכות שם) ומדרש (תהלים שם) מסתירת ב' המנינים ותיצרו כו'.

ויש להוסיף קושיא על קושייתם — דזוקא ראשוני המפרשים לא עמדו ע"ז כלל (ורק ששקו"ס איזה מזמורים כחזא חשיב)!

ולפענ"ד — קושיא מעיקרא ליתא, כי עדי"ז מצינו בנוגע לה' ספרי התורה שדו"ל שנחלקים גם ** לשבע (שבת קטז, א) וגם בנוגע לכד ספרי תנ"ך, שספר אחד מהם הוא — תרי עשר. ולהעיר מג"ן סדרים דאורייתא (זח"א קד, ב. ובכ"מ) ובפרטן הס נד. סי' המה מלכות—מסכתות (שהש"ר עה"פ ו,

(*) להעיר מטנה' קג, ב: קג פנים. ל"ת להאריז'ל ר"פ וישלח.
(**) שהרי בודאי לא פליג מ"ד זה על חלוקת התורה לה' ספרים.

הקב"ה במעשה בראשית" נזיתרה מזה אחז"ל יי "מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות".

אמנם יש מקום לטעון: איך אפשר הדבר? מכיון שהקב"ה ברא את ה' עולם, והוא בראו בהגבלות אלו, איך יכול בני"א או מלאך — נברא — להוסיף בזה?

הנה גם זה מרומז תחלה בכתוב: "כי עתה הרחיב ה' לנו", היינו שגם הכח ע"ז שיוכל האדם ("לנו") להרחיב ולהוסיף בהבריאה, בא מהקב"ה, שהרחיב ונתן לבנ"י כח שלמעלה ממדידות והגבלות, ולכן ביכולתם (ובמילא — תפקידם) לבטל הגבלות העולם ולהרחיבו

ברוחניות ובמילא גם בגשמיות — כי עי"ז מוסיפים ברכה ונתנה הארץ יבולה גו', ואה"ק היא כצבי יי שה' מקום הגשמי מתפשט כו' עד ש"וניפוש בארעא"***.

ה. והנה ענין זה מרומז גם במ"ש יי "אנכי ה'א המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו" — דגם כאן ב' ענינים: א) "אנכי ה'א המעלך מארמ"צ" — הו"ע הבא מלמעלה. ב) "הרחב פיך (ואמלאהו)" — האדם צריך לעשות

ויכולו (ג. ג. כהוצאת קה"ת תשל"ג). וראה לקו"ש ח"ו ס"ע 22 ואילך. ח"ו ע' 240 ואילך. ח"י"ג ע' 42. ח"י"ד ע' 162 ואילך. הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת, תשל"ט) ע' תתח.

(28) ב"ר פצ"ח, ג. וראה אוה"ת ויחי שם, א. ולהעיר מאוה"ת שמות ע' יט.

(29) כחובות קיב, א.

(29*) וראה פי' הרלב"ג עה"פ: "ופרינו מהצרים המצרים לנו". וראה לקמן בפנים.

(30) תהלים פא, יא.

עולם שבני יוסיפו עלי ע"י עבודתם.
והוא הנותן להם כח ע"ז. כנ"ל.

וזהו גם הביאור (בפנימיות העני-
ינים) בטענת טורונסרופוס הרשע יי
אם אלקים אוהב עניים מפני מה
אינו מפרנסם וכו' (ונתינת הצדקה)
מחייבת לגיהנם, ותשובת ר"ע ע"ז:
"ואנן קרוין בנים וכו'" — היינו
שהוא טען, דמכין שהקב"ה ברא את
העניים באופן דעניות, איך יתכן ש-
מישהו יוסיף בזה (ע"י נתינת ה-
צדקה יי). וע"ז ענה לו ר"ע שבני
הם בניו של הקב"ה, (שע"ז מובן:
א) שצריך לתת צדקה — כפשוט הש"ס,
ב) איך יכולים לשנות סדר הבריאה,
כי הם חלק אלוהי ממעל ממש כו'
כמו שהבן כו' יי, ויש לבני כח
שלמע' מהגבלות, ובמילא (לא רק
שאין זה היפך רצונו, כ"א) זהו רצונו,
ואדרבה: הוא הנותן הכח על זה.

ומפורש בכתוב זה שהקב"ה מבטיח
ונותן עוד יותר: לא רק שנותן כח
לפני העבודה, כ"א שמסייע הוא גם
אח"כ, שהעבודה תעשה פרי ותגיע
לתכליתה, שתתפועל הוספה בהעולם —
כדמסיים: "ואמלאהו" — ע"י שהאדם
יעשה חלקו "הרחב פיו", מובטח הוא
כי "ואמלאהו", שהקב"ה ימלא "פיו".

וגם ענין זה מרומז בהכתוב דפר-
שתנו: "ופרינו בארץ" אינו ל' של
תפלה או בקשה וכיו"ב (שפסא אם
יהי' כן בפועל יי), כ"א הוא ל' ודאי
— כי כנ"ל מובטחים, שאם ממלאים

שהוא מצד הבריאה (וכנ"ל שהאדם
צריך להוסיף ולהרחיב את הבריאה).

וגם בזה צלה"ב: מכין שהקב"ה
ברא את הפה באופן מסוים, וכמ"ש יי
מי שם פה לאדם וגו' הלא אנכי ה' —
איך אפשר שבן אדם ירחיב את
הפה?

ע"ז בא התירוץ ב(תחלת) הכתוב:
"אנכי ה' המעלך מארץ מצרים":
"ארץ מצרים" ארץ במצרים גבולים
וכו' יי, והקב"ה "העלה" את בני מ-
מצרים וגבולים אלו — (ואדרבא
ופרינו בארץ) — שמדייק ואינו כותב
"המוציא" (כברוב המקומות), כ"א
"המעלך", היינו שהעלה אותם הקב"ה
למעלה מהגבלות, ולכן יכול וצ"ל
"הרחב פיו" (והעולם) — לבטל את
ההגבלות יי.

זהו רצונו של הקב"ה בבריאת ה-

תבים (תהלים ע' 214) י"ל, שלכן שיך
מומור זה למי שנכנס לשנת שמונים ואחת
שלו, כי שמונים שנה מורה על שלמות
הטבע וכו' כמ"ש (תהלים צ, י) "ואם
בגבורות שמונים שנה גו'", וכשנכנסים
להשנה שלאח"ז, היו ענין של הרחבה
והוספה על (הגבלות) הטבע *** ולכן אומ'-
רים אז מזמור פ"א אל"ף, כנ"ל (ובו הציחי
(ונתינת כח) "הרחב פיו גו'").

32 שמות ד, יא.

33 ראה תו"א מט, סע"ד, גו, סע"ג
ועוד. וראה שעהיה"א (פ"א) שהשם של
הדבר מורה על תוכנו.

34 וגם בתורה צ"ל "לאפשא לה"
(חז"ל יב, ב, תו"א מקץ לט, ד, אנה"ק
סכו' קמה, א).

ח"ט. במדבר פ"ח, כא) ובפרטן סג וול'
פיה"ט להרמב"ט בהקדמה — טא). ועוד.

*** ולכן אמר"ל (אבות פ"ה מכ"ב
— לגירסת אדה"ז בסידורו) "בן שמונים
לגבורה", כי אמיתית ענין הגבורה הוא
ע"ד "גבורות גשמיים".

35 ב"ב י, א.
36 ולהעיר שצדקה היא כללות כל
המצות (תניא פל"ז מת, ב). וראה אנה"ק
ס' יו, וראה ב"ב ט, סע"א).
37 תניא רפ"ב.
38 ראה לעיל ע' 41.

רצונו של הקב"ה ועובדים העבודה שהוא דורש, בודאי מגיעים להתכלית, של העולם „בארעא” — לשון תרגום — שגם בהם נעשה דירה לו ית'.

ופועלים לא רק „ופרינו בארץ” — בלה"ק, כ"א גם „כתרגומו וניפוש בארעא”, וכשתושלם עבודה זו יתקיים זה יעוד „דונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”.

(משיחת ט"פ חיי שרה, תש"ל)

וכמבואר בענין יי של תרגום הוא חול ולא קודש, ובנדודי — פועלים הרחבה והוספה לא רק בהעולם כפי שהוא בלה"ק (שגם זה — עולם מלשון העולם "), כ"א גם בעניני חול וכו'

(41) ישע"י מ. ה.

(42) ולהעיר שהבאר הג' מרמזת לבי המ"ק השלישי (ראה רמב"ן, רבינו בחיי, כלי יקר, ועוד עה"ס).

(39) ת"א משפטים עז, ד. וראה לעיל ע' 50 בארוכה.

(40) לקו"ת שלח לו, ד. ש"ש סד, ב. ביאוריו להצ"צ ע' שנה (ומצ"ן למד"ל).

(הוספה לע' 5 להערה הב' בהערה 31) :

החילוק בזה (אם „אשרי האיש” ו„למה רגשו” „חזא פרשה היא” או כמו שהוא בכל הספרים שלנו ש„למה רגשו” הוא מזמור השני) — יש לבאר ע"פ סוגיית הגמרא בברכות שם, שמביא ראי' ע"י ש„אשרי האיש” ו„למה רגשו” הם „חזא פרשה” מזה ש„כל פרשה שהיתה תביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי פתח באשרי וכתב באשרי האיש וסיים באשרי וכתב באשרי כל חוסי בוי'.

והביאור: תוכנו של המזמור ד„אשרי האיש” הוא מעלת ישראל בקיום התומצ („לא הלך בעצת רשעים גו' כי אם בתורת ה' חפצו גו'”) שע"י „והי' גו' וכל אשר יעשה יצליח”, (והפסם ו) „לא כן הרשעים כי אם כמוצ גו'” —

התמי' במזמור שלאח"י „למה רגשו” וכללות תוכנו — הם שלילת השליטה של אוה"ע על בני' ואדרבא „אתנה גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ” — באופן שלמעלה מן הטבע (ולכן באה התמי' : „למה רגשו גוים גו'” שהרי) „יושב בשמים ישחק גו'”.

ושני המזמורים „חזא פרשה” הם (בתקופה אחת) — כאשר בני' הם (בגלוי)

לקוטי תולדות א שיחות

במצב דאשרי .. לא הלך בעצת גוי", כי זה מביא (בגלוי) "למה רגשו גוים גוי יושב בשמים ישחק גוי' אתנה גוים נחלתך גוי' אשרי כל חוסי בו".

ולכן "חזא פרשה היא" (בימי דוד) לדוד שבימיו ה' מצב הנ"ל בפועל ד"לא הלך בעצת רשעים גוי", "רגשו גוים", "אתנה גוים נחלתך", וכפרש"י עה"פ "למה רגשו גוים" — .. ולפי משמעו יהי' נכון לפותרו על דוד עצמו * כענין שנאמר וישמעו הפלשתים .. ונפלו בידו וכו'".

[בימי שלמה לא ה' מצב ד"רגשו גוים", כי ניבא עליו "הוא יהי איש מנוחה והניחותי לו מכל אויביו מסביב גוי' שלום ושקט" (דה"י א כב, ט)]

אבל בהדורות שלאח"ז דלא קיימא סיהרא באשלמותא (ראה זח"ב פה, א. וראה ג"כ שמו"ר פט"ו, כו)

ובפרט בזמן הגלות — חסר באשלמותא דרבים בעיני דאשרי האיש גוי' אף שהי' בעבר (וישנו גם בהווה כנ"כ יחידים) — ולכן גם לא קשה על אשר בהווה "רגשו גוים",

אלא שלאחרי זמן, בימות "מלך המשיח" (פרש"י עה"פ) — יתמהו "למה רגשו גוים",

ו"אשרי האיש גוי' והי' קצץ שתול גוי' " מדבר ביחיד בכל זמן — וזמור (וזמן) בפ"ע ** — באחרית הימים — (שאו יתמהו) למה גוי'.

ועפ"ז מובן ג"כ מה שפרש"י מביא פירוש הנ"ל (ד"למה רגשו" קאי על דוד) כפירוש שני — אף שזהו "לפי משמעו" — ומה ש"רבותינו דרשו את הענין על מלך המשיח" מביא כפי' ראשון,

כי פשוטו של מקרא — כל הספרים שלנו — הי"ה ב' מזמורים, "למה רגשו" פרשה בפ"ע (תקופה בפ"ע).

אלא שע"פ דחז"ל חזא פרשתא היא (באותה התקופה).

ואף שדחז"ל היא, בכ"ז פי' גם אליבא (אף שפרש"י בא לפרש פשוטו של מקרא) — כיון שזהו "משמעו".

(*) שעפ"ז גם סרה קושי' המפרשים על אמרו "אשר לא הלך" ל' עבר — אלא דקאי על "דוד עצמו" הנחגתו שהתחילה בעבר.

(**) בחזא"ג מהרש"א שם דשינו "למה רגשו גוים" לפרשה בפ"ע לאחר שהוסיפו ביבנה (ברכות כה, ב) ברכת המינין.

— ולא זכיתי להבין — שהרי דוד כתב ספר תהלים (ב"ב יד, ב) ו(למהרש"א) במשך כל הדורות שלאחריו עד דור יבנה — נמנו והיו פרשה אחת, וביבנה — שינו והפרידו ביניהם !

לקוטי תולדות א שיחות

ולחוסף שכיון שדוד הוא „נעים זמירות ישראל“ דכל הדורות, כלל בספר התהלים ב' המנינים: העיקרי — שהם ב' פרשיות (כנ"ל); השני — דודו דדוד, באמירתו בפעם הראשונה ש(לכן — מוכרח שיהי' משמעו באופן ש)הם פרשה אחת ***

(משיחת ש"פ תולדות תשל"ד)

***) וצ"ע דעפ"ז (ובמכש"כ לפי' המהרש"א הנ"ל) דהחילוק ד„אשרי“ ו„למה“ פ"א או שתיים — תלוי בזמן, משא"כ הסעם דחיבור עוד ב' מזמורים — א"כ מצינו עוד מנין (או שני מנינים) במספר מזמורי תהלים, נוסף על קמ"ז וקנ"ו

וי"ל ביישוב כהנ"ל — דאין הפי' שנמנה כפרשה אחת או כשתים בדורות שונים, אלא — במצבים שונים: כשישראל עושים רצונו של מקום (ובמילא אין גם מקום לברכת המינין) אומר התהלה ומתחיל ומסיים באשרי (פרשה אחת), משא"כ כשאין עושין רש"מ.

ועד"ז י"ל ג"כ בנוגע לשני המזמורים (ראה מנחת שי בהקדמת פי' לתהלים): לא לנו — דאינו התחלת מזמור (וענין בפ"ע — כ"א המשך ל(המצב ד)בצאת ישראל ממצרים (ראה רד"ק שם), משא"כ כשעושים רש"מ — אדרבא צ"ל „לנו“), הללו גוי כי גבר — הוא סיום דהקודמו „אהבתי גוי לי יהושיע“ (דכיון שעושים רש"מ — „יהושיע (באופן אשר) גבר עלינו חסדו“).

להעיר מטרד"ל דאין השם שלם ואין הכסא שלם עד כו' (תנחומא ס"פ תצא); מפיו הציצ בפתח וסיים באשרי (הוספה לתהלים ע"ה בטופו).

הוכן לדפוס ע"י
יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל
דפי הלקוטי שיחות
באדיבות אתר: www.otzar770.com